

University of Groningen

Het gaat goed met de Noordelijke arbeidsmarkt

van Dijk, J.

Published in:
girugten

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2008

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
van Dijk, J. (2008). Het gaat goed met de Noordelijke arbeidsmarkt. *girugten*, 39(3), 16-17.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Het gaat goed met de Noordelijke arbeidsmarkt

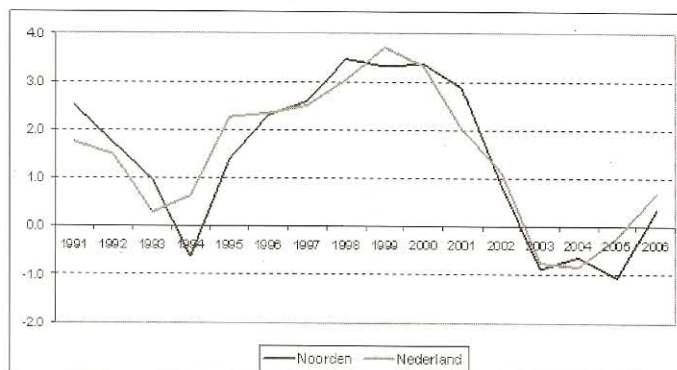
De Noordelijke arbeidsmarkt wordt al vele decennia gezien als problematisch. Kort samengevat is het beeld: een tekort aan banen en een te hoge werkloosheid. Dat de werkgelegenheid in het Noorden de laatste 15 jaar in hetzelfde tempo groeit als landelijk hoor je bijna nooit en ook niet dat de werkloosheid zelfs iets sneller daalt als landelijk. De werkloosheid is in het Noorden nog wel steeds hoger, maar voor de meeste mensen in het Noorden is de kans op een baan en een aantrekkelijke loopbaan nauwelijks slechter dan in de rest van het land. In dit artikel wordt eerste een korte beschrijving gegeven van de situatie op en de ontwikkeling van de Noordelijke Arbeidsmarkt¹. Vervolgens wordt ingegaan op de toekomstverwachting.

In de drie noordelijke provincies wonen eind 2007 1,7 miljoen mensen. Daarvan behoren er 1,1 miljoen tot de potentiële beroepsbevolking in de leeftijd van 15-64 jaar. Van deze groep behoren 740.000 tot de beroepsbevolking, of wel mensen die werk hebben of op zoek zijn naar werk. De potentiële beroepsbevolking in het Noorden neemt de laatste jaren iets afneemt, vooral door uitmigratie uit Friesland. Desondanks neemt de beroepsbevolking nog iets toe omdat het aantal mensen wat werk heeft of zoekt toeneemt. De totale werkgelegenheid bestaat uit ca. 600.000 banen van meer dan 12 uur.

Tussen het beschikbare aantal banen en de beroepsbevolking zit een gat van 140.000 mensen die geen baan hebben en die wel (zouden moeten) willen. In november 2007 staan bij de arbeidsbureaus (CWI) in het Noorden 58.000 mensen als werkzoekend ingeschreven. Als we kijken naar het aantal mensen dat recht heeft op een uitkering, blijkt dat in de herfst van 2007 er 24.000 mensen zijn met een WW-uitkering, 34.000 met een bijstandsuitkering en 87.000 met een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Niet iedereen met een dergelijke uitkering is in staat om te werken en is verplicht zich bij het arbeidsbureau in te schrijven. Een deel is ziek, wordt omschoold of heeft andere problemen die werken onmogelijk maakt. Maar ook een deel werkt in een kleine parttime baan en van de arbeidsongeschikten blijkt ook ca. 20% te werken. Er zijn ook mensen die een baan zoeken en zich niet inschrijven bij het CWI en ook geen uitkering hebben, de zogenaamde NUG-ers (Niet-UitkeringsGerechtigde werkzoekenden) en dit zijn in het Noorden naar schatting ca. 50.000. Studenten die een baan zoeken voor meer dan 12 uur horen onder meer tot deze groep. Uit het voorgaande blijkt dat het dus niet precies te achterhalen is wat de arbeidsmarktsituatie is van de 140.000 mensen die wel tot de beroepsbevolking horen maar geen werk hebben.

Uit Figuur 1 blijkt dat de noordelijke werkgelegenheidsgroei de laatste vijftien jaar vrijwel gelijk op gaat met de landelijke groei. Bij de recessie van 1993-1994 was de recessie in het Noorden duidelijk dieper en duurde aanzienlijk langer dan landelijk. Bij de meeste recente recessie van 2003-2004 was de recessie in het Noorden even diep als landelijk. Het herstel duurde nog wel iets langer, maar voor 2006 is de groei van de werkgelegenheid al bijna weer gelijk aan het landelijke gemiddelde. Dat de economie in het Noorden zich ongeveer op gelijke wijze ontwikkelt als landelijk is niet zo verwonderlijk als we kijken naar de sectorstructuur (zie Figuur 2). Binnen het Noorden zijn wel flinke verschillen: de werkgelegenheidsontwikkeling is in Friesland en Drenthe aanzienlijk gunstiger dan in de provincie Groningen. Traditiegetrouw is er in het Noorden een oververtegenwoordiging van de werkgelegenheid in de sectoren landbouw, industrie en bouw/nijverheid en ook de overheidssector (openbaar bestuur, onderwijs en gezondheidszorg) is relatief omvangrijk. De omvang van de werkgelegenheid in de commerciële diensten is juist kleiner. Uit Figuur 2 blijkt dat deze verschillen nog steeds zichtbaar zijn,

maar ook dat de verschillen erg klein zijn geworden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de ontwikkeling van de werkgelegenheid in het Noorden steeds meer de landelijke trend gaat volgen. De achterstand van het Noorden in termen van het aantal banen per 1000 inwoners wordt ook kleiner, maar het inlopen gaat wel langzaam.

Figuur 1. Werkgelegenheidsgroei Noorden en Nederland, 1991-2006
Bron: Provinciaal Werkgelegenheidsregister (PWR), LISA en de Noordelijke Arbeidsmarkt Verkenning 2008

Zoals in het begin van dit artikel al is genoemd, wordt de Noordelijke economie al decennialang gekenmerkt door hoge werkloosheid. Uit de cijfers van het CWI voor november 2007 blijkt dat de werkloosheid in het Noorden met 7,8% inderdaad hoger is dan de 6,2% voor Nederland: een verschil van 1,6 procentpunt. Maar de werkloosheid in het Noorden daalt wel sneller dan landelijk. In 2001 was de werkloosheid in het Noorden 8,6% en in Nederland 6,4%: een verschil van 2,2 procentpunt. Ook hier zien we dus dat de achterstand van het Noorden kleiner wordt. De samenstelling van het werkzoekendenbestand lijkt ook erg op het landelijke beeld: ongeveer de helft is vrouw, de helft is ouder dan 45 jaar, de helft heeft een lager opleiding (maximaal vmbo/mavo) en 70% is al langer dan een jaar werkloos. De groepen lageropgeleiden, langdurig werklozen en ouderen vertonen een grote overlap. Vooral het opleidingsniveau blijkt cruciaal in de kansen op een baan. Binnen het Noorden zijn ook qua werkloosheid grote verschillen. In november 2007 is de werkloosheid in de provincie Friesland het laagst met 7% en in Groningen het hoogst met 8,9%. Drenthe zit daar tussenin met 7,5%. Binnen provincies zijn ook grote verschillen. De werkloosheid is het hoogst in Oost-Groningen en Zuidoost-Drenthe en in de grotere steden. Dat laatste komt omdat de groepen met een zwakke arbeidsmarktpositie de neiging hebben om zich te concentreren in de steden, terwijl de vele banen in de steden vaak worden vervuld door personen die buiten de steden wonen.

Uit het voorgaande blijkt dat de ontwikkeling van de werkgelegenheid

en werkloosheid in het Noorden de landelijke trend goed volgt en dat de achterstand langzaam kleiner wordt. Blijft dat zo door gaan in de toekomst? Deze vraag is lastig te beantwoorden omdat er veel tegenstrijdige ontwikkelingen zijn. Als de bevolking in het Noorden afneemt zijn er minder consumenten en dat is slecht voor de vraag naar arbeid. Als echter vooral de werklozen het Noorden verlaten kan dit een positief effect hebben op de arbeidsmarkt. Die kans is echter niet zo groot, want de werklozen zijn vooral lager opgeleid en ouder dan 45 jaar en die groepen blijken nauwelijks te verhuizen. Als juist de goed opgeleide mensen door de krappe arbeidsmarkt naar de Randstad worden getrokken, kan dat de economische groei in het Noorden belemmeren als er een gebrek komt aan geschikt personeel. Maar is dit gevaar echt zo groot? De huizenprijzen in de Randstad zijn aanzienlijk hoger dan in het Noorden en het is ook niet leuk om als je naar je werk gaat lang in de file te staan. Als er goede banen in het Noorden zijn met een redelijk carrièreperspectief verwacht ik dat velen hier liever willen blijven of zelfs uit de Randstad hier naar toe verhuizen vanwege de mooie en betaalbare woonomgeving. Zeker als er kinderen zijn. Maar dan moeten er wel banen zijn.

De kans dat die banen er komen is zeker aanwezig, want uit internationaal vergelijkend onderzoek blijkt dat banen de neiging hebben om de mensen te volgen en niet andersom². En verder blijkt dat de groei van arbeidsproductiviteit in het Noorden groter is dan in de Randstad. Dit komt doordat in de Randstad de congestie-nadelen door files groter zijn dan de agglomeratievoordelen die voortvloeien uit de ruimtelijke concentratie van economische activiteiten³. Ofwel: ook als de bevolkingsgroei in Nederland stabiliseert of afneemt, kunnen de regionale economie en de arbeidsmarkt in het Noorden blijven floreren. Maar dan moet het Noorden er wel in slagen goed onder de aandacht te brengen dat je er mooi en betaalbaar kan wonen. En natuurlijk ook de woningen bouwen die de mensen graag willen hebben en die neerzetten op plekken waar de mensen graag willen wonen. De banen zullen dan wel volgen als de arbeidsmarkt krap wordt. Dat gaat des te beter als de bedrijven er achter komen dat het rendement op investeringen buiten de Randstad hoger is vanwege de hogere groei van de arbeidsproductiviteit. Maar de kansen zijn niet overal en voor iedereen even groot. Het gebied

binnen de lijn Leeuwarden - Groningen - Assen - Hoogeveen ligt relatief dicht bij de Randstad en maakt meer kans op economische groei dan de gebieden langs de Waddenkust en de Duitse grens. Voor degenen met een niet afgemaakte schoolopleiding en voor degenen die al langdurig buiten het arbeidsmarktproces verblijven is de kans om ooit weer betaald werk te krijgen klein, zelfs bij een zeer krappe arbeidsmarkt. Voor hoger opgeleiden is van belang dat er banen komen met een goed carrièreperspectief en er moet ook een baan zijn voor de partner. Maar als overheden en bedrijven zich bewust zijn van deze problemen en een adequaat beleid gaan voeren, zijn de vooruitzichten voor de Noordelijke arbeidsmarkt gunstig.

Noten:

¹ De cijfers zijn gebaseerd op voorlopige gegevens uit: Lourens Broersma, Dirk Stelder en Jouke van Dijk (2008). Noordelijke Arbeidsmarktverkenning 2008. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen (verschijnt in februari 2008).

² Gerke Hoogstra, Raymond J.G.M. Florax en Jouke van Dijk (2005). 'Do 'jobs follow people' or 'people follow jobs'? A meta-analysis of Carlinio-Mills studies'. Paper gepresenteerd op het 45th Europese congres van de European Regional Science Association, Amsterdam, 23-27 augustus, 2005.

³ Zie Lourens Broersma en Jouke van Dijk (2008), 'The effects of congestion and agglomeration on mfp-growth in Dutch regions', dat binnenkort verschijnt in Journal of Economic Geography, maar nu al online beschikbaar is: doi:10.1093/jeg/lbm041

